

Vilda pollinatörer i sandiga marker

Sandiga marker är viktiga miljöer för många arter i vår natur, inte minst får våra vilda pollinatörer. Dagens landskap växer igen i hög grad och mängden blottad sand krymper stadigt, tillsammans med de växter och djur som är knutna till denna miljö. Den biologiska mångfalden behöver hjälp på traven!

Sandig miljö med bohål för vildbin. Illustration: Carina Lindkvist.

Blottad sand ger plats för liv

Sand och grus lagrar värmen från solen och blir varmare än områden täckta av växter. Många vilda bin, skalbaggar och andra småkryp gräver sina bon i denna miljö, eftersom deras ägg och larver behöver värme för att utvecklas. Varma och soliga dagar nyttjar även många fjärilar, bin och trollsländor den uppvärmda sanden för att höja sin kroppstemperatur innan de flyger vidare. Andra djur som nyttjar sanden är exempelvis sandödlor, som gräver ner sina ägg för att de ska utvecklas, och backsvalor som bosätter sig i kolonier i sandiga slänter.

Tyvärr är blottad sand en bristvara i landskapet. Marker växer igen och sanden täcks snabbt över av gräs och annan växtlighet. Försvinner de sandiga miljöerna försvinner också de djur som är beroende av dem. Vi måste agera nu, innan det är för sent, och bevara och återskapa sandiga miljöer i landskapet!

Vi behöver mer surr i landskapet

Pollinerande insekter är nödvändiga både för vår livsmedelsproduktion och för fungerande ekosystem. Ju bättre pollinering desto större och bättre skörd av grödor. En god pollinering är beroende av en mångfald av pollinatörer. Drygt 90 procent av världens vilda växtarter och 75 procent av odlad gröda får hjälp med sin frösättning av pollinatörer. Växterna är i sin tur navet i många näringsvävar, eftersom ett artrikt växtsamhälle ger mat och skydd åt en mångfald av insekter, däggdjur, fåglar och andra djur.

Det finns cirka 3 000 pollinerade insektsarter i Sverige. Det är humlor, bin och andra steklar, dag- och nattfjärilar, blomflugor och andra flugor samt många skalbaggar. En stor andel av våra pollinerande insekter riskerar dock att försvinna inom snar framtid. Nära 50 % av arterna som är knutna till det brukade landskapet är hotade idag. Antalet insekter minskar i rasande fart, både antalet arter och antalet individer. Men det går att vända trenden, om vi hjälps åt.

Alla insatser behövs – alla kan göra något

Det behövs åtgärder överallt i landskapet, såväl på landsbygden som i tätorterna. Vi måste bevara och återskapa bra livsmiljöer för våra vilda pollinatörer - tillsammans. Det handlar om att tillgodose de basala behoven:

- ❖ **Någonstans att bo** – Blottad sand, gamla träd, död ved, stenmiljöer och insekshotell i solbelysta lägen.
- ❖ **Någonting att äta** - Blommande marker med variationsrikedom, blommande träd och buskar och blomning hela säsongen.
- ❖ **Släcka törsten** – Diken, bäckar, dammar och våtmarker.
- ❖ **Rörelsefrihet** – Sammanhängande gröna stråk som möjliggör förflyttning i landskapet. Längs vägen behövs tillgång till mat, skydd och vatten.
- ❖ **Mörka nätter** - Nattaktiva pollinatörer, exempelvis nattfjärilar, luras till lampor istället för att flyga till växterna. De riskerar att svälta, skada sig eller bli byten för rovdjur. Ljuset försvårar även navigeringen och kan störa både fortplantning och utveckling i olika livsstadier. Nattpollineringen kan inte ersättas av dagaktiva pollinatörer.

Åtgärder på sandiga marker

- ❖ Skapa och upprätthåll solbelysta sydvända slänter och sandblottor.
- ❖ Håll sandiga marker öppna genom att röja bort igenväxande sly eller tillåt kontinuerlig markstörning.
- ❖ Bevara blommande träd och buskar.
- ❖ Spara och röj fram gamla träd, gärna lövträd.
- ❖ Låt död ved i form av liggande stammar och stående högstubbar vara kvar. För att snabba på inflyttning kan ni borra hål i veden, minst 15 cm djupa och variera i diameter mellan 1,5–12 mm.
- ❖ Låt naturlig ängsflora breda ut sig, eller komplettera med frö- eller plantsådd. Sandiga marker är ofta mer näringsfattiga, vilket passar bra för många ängsväxter. Sköt om ängen med sen slåtter och frakta bort höet. Även bränning eller bete kan vara alternativ vissa år.
- ❖ Röj fram eller skapa nya steniga miljöer.
- ❖ Underhåll och tillåt öppna diken och dammar.
- ❖ Bekämpa invasiva arter, ex. lupiner, kanadensiskt gullris och parkslide.
- ❖ Vid bebyggelse kan ni med fördel anlägga blommande rabatter, insektshotell, plantera bärbuskar och fruktträd samt välja gröna sedumtak på byggnader. Och ha inte belysning på nätterna!

Nektar & pollen

Våra vilda pollinatörer behöver både nektar och pollen. En del är kräsna, och håller sig till enstaka växter, medan andra är mer generalister. De behöver tillgång till mat hela säsongen. Här tipsar vi om några växter som ni bör gynna på era marker.

Ängsväxter			
Backglim	Flockfibbla	Käringtand	Rölleka
Backnejlika	Flädervänderot	Kärleksört	Småfingerört
Backtimjan	Fyrkantig johannesört	Liten blåklocka	Smällglim
Blodnäva	Fältvädd	Ljung	Sommargyllen
Blåeld	Färgkulla	Mandelblom	Stor blåklocka
Blåklint	Getväppling	Myskmalva	Styvmorsviol
Blåmunkar	Gråfibbla	Mörkt kungsljus	Svartkämpar
Bockrot	Gullris	Nysört	Sälg/salix
Brudbröd	Gullviva	Nävor	Tjärbloster
Brunört	Gulmåra	Prästkrage	Vårkorsört
Cikoria	Gulsporre	Rotfibbla	Väddklint
Fackelblomster	Gökblomster	Rödblära	Åkervädd
Femfingerört	Humbleblomster	Rödfibbla	Äkta johannesört
Fetknoppar	Kornvallmo	Rödklint	Ängsskallra
Fibblor	Kungsmynsta	Rödkämpar	Ängsvädd

Buskar & träd	
Brakved	Lönn
Ek	Olvon
Fläder	Oxel
Hagtorn	Rönn
Hallon	Slånbär
Hägg	Sälg och vide
Kaprifol	Vildapel
Lind	

Rabatter & planteringar		
Akleja	Heliotrop	Pärthyacint
Aubrieta	Höstanemon	Revsuga
Aronia	Höstflox	Ringblomma
Backlök	Isop	Rosbuskar
Blågull	Jätteverbena	Rosentrav
Blåklint	Kantnepeta	Röd solhatt
Bolltistel	Kungslilja	Salvia
Bärbuskar	Koriander	Silverax
Fetknoppar	Lammöra	Trädgårdsnattviol
Fibblor	Lavendel	Våiris
Fläckflockel	Luktviol	Vårkrok
Fruktträd	Lungört	
Gräslök	Pingstliljor	

Har du frågor? Kontakta oss!

vastragotaland@lansstyrelsen.se

Telefon: 010-224 40 00

På vår [webbplats](#) finns mer information och tips om vilda pollinatörer.

Länstyrelsen
Västra Götaland